

Рм Дапоўніце сказы патрэбнымі формамі назоўніка-адгадкі. Растлумачце свой выбар.

1. Кустовая ягадная расліна — гэта 2. Пахучыя салодкія ягады гэтай расліны — 3. Адна ягада малін — гэта

144. Прачытайце. Дзеясловы ў дужках пастаўце ў патрэбную форму.

Я вельмі (*любіць*) пакаёвыя р..сліны. Раніцай я ўстаю і (*размаўляць*) з імі. Адзін раз у два дні я (*наліваць*) свой са.. на акне. Удзячныя р..сліны заўсёды ўсыпаны пр..гожымі кветкамі. Я з радасцю (*глядзець*) на іх.

Спішыце тэкст, раскрываючы дужкі. Устаўце ў словы патрэбныя літары. Выдзеліце канчаткі ў дзеясловах 1-й асобы адзіночнага ліку.

Канчаткі дзеясловаў 3-й асобы множнага ліку I і II спражэння

145. Прачытайце верш. Якія пачуцці да роднай зямлі перадае аўтар? Знайдзіце і прачытайце радкі, у якіх выражаецца асноўная думка верша.

Зямля мая

Зямля мая азёрная —
рабіна за акном,
крынічка ціхамоўная,
гасцінны ветлы дом.

Іду жытнёвай сцэжкаю —
мне звоняць жаўрукі,
блакітнаю ўсмешкаю
вітаюць васількі.

Ты працаю славу тая,
карміцелька зямля.
Цярплівая, пакутная,
ты назаўжды мая.

Н. Галіноўская.

вѣтлы — ветлівы

Выпішыце з верша дзеясловы. Выдзеліце ў іх канчаткі, вызначце асобу і лік.

Карыстаючыся табліцамі з практыкавання 140, вызначце спражэнне дзеясловаў. У якім выпадку ўзніклі цяжкасці з вызначэннем спражэння?

?! Як вызначыць спражэнне дзеяслова *іду*?

146. Намалуйце ў сшытку схему і дапоўніце яе патрэбнымі канчаткамі.

3-я асоба, мн. л.

I спр. (-□, -□)

II спр. (-□, -□)

Каб вызначыць, да якога спражэння адносіцца дзеяслоў, трэба паставіць яго ў форму 3-й асобы множнага ліку.

Дзеяслоў I спражэння мае канчатак **-уць** або **-юць**.

Дзеяслоў II спражэння мае канчатак **-аць** або **-яць**.

147. Прачытайце тэкст. Ці даводзілася вам лавіць рыбу? Раскажыце пра сваю рыбалку.

Рыбалка

Сонца садзіцца павольна. На траву **падае** раса. Паступова **халаднее** трава. Потым сонца зусім **заплывае** за небасхіл.

Вось у гэты час шчупак **выходзіць** на паляванне. Пільнае вока рыбака нястомна **сочыць** за паплаўком. А ён гайдаецца, варушыцца на вадзе. Туман **гусцей**, становіцца белым. **Сядзіш** на беразе і не змаргнеш вокам. Камары **звіняць** каля вуха, але паварушыцца нельга.

Раптам паплавок **затрымціць** і **заскача** на вадзе. Гэта трапіў на кручок шчупак. (*Паводле В. Дайліды.*)

Вызначце час, асобу, лік выдзеленых дзеясловаў. Пастаўце іх у форму 3-й асобы множнага ліку. Абзначце канчаткі, вызначце спражэнне.

Узор. *Падае* (цяп. ч., 3-я ас., адз. л.) — *пада* юць — *І спр., ...*

уні́зе

148. Прачытайце і запомніце прыказку. Чаму так гавораць?

Увосень на дварэ пагод сем: сее, вее, круціць, муціць, і рве, і лье, і знізу мяце.

Пастаўце дзеясловы ў форму 3-й асобы множнага ліку. Запішыце. У дзеясловах абзначце канчаткі, вызначце спражэнне.

Запішыце слоўнікавае слова. Выпішыце з прыказкі слова, аднакаранёвае да слоўнікавага. Абазначце карань у гэтых словах.

149. Прачытайце верш. Што абазначае выдзелены выраз? Што прадказваюць камары?

Камары

Ад зары
і да зары
над ракою
камары
ў дуду сваю
гудуць
ды ў ступе
мак таўкуць.

Заўтра будзе
добры дзень —
ані хмарачкі
нідзе!
Нездарма ж яны
гудуць
ды ў ступе
мак таўкуць.

С. Новік-Пяюн.

Запішыце па памяці першы сказ. Знайдзіце ў ім дзеясловы, выдзеліце ў іх канчаткі. Вызначце час, асобу, лік, спражэнне дзеясловаў.

Знайдзіце дзеяслоў у другім сказе. Вусна вызначце яго спражэнне.

❖ Пра якія яшчэ прыметы добрага надвор'я вы можаце расказаць? Пры неабходнасці запытайцеся пра гэта ў старэйшых.

150. Спішыце сказы. Знайдзіце ў іх дзеясловы, абазначце канчаткі.

1. Усе глядзяць на мой сцяжок: ён — праўнук Сцяга Перамогі. (*І. Муравейка.*) 2. На ліпах шпакоўні

радуюць вока. (Ю. Свірка.) 3. Ігар і Паўлік ведаюць: дзеду шмат гадоў. (М. Даніленка.) 4. Слава маміным рукам, што работу любяць і прыносяць сонца нам, ласкаю галубяць. (М. Пазнякоў.) 5. Зябнуць раннем коцікі, аж дрыжаць варкоцікі. (А. Дзеружынскі.)

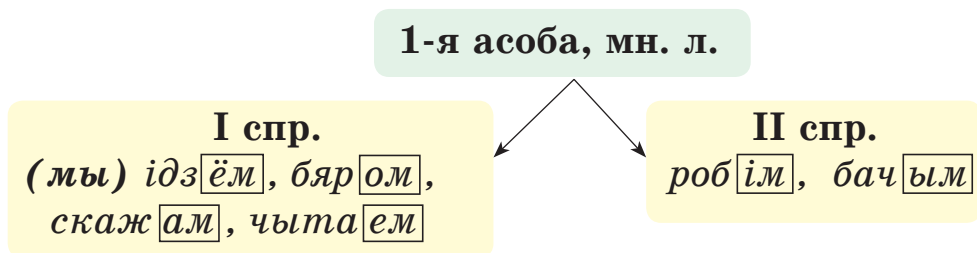
Вызначце час, асобу, лік, спражэнне дзеясловаў.

Канчаткі дзеясловаў 1-й асобы множнага ліку I і II спражэння

151. Пастаўце дзеясловы ў форму 3-й асобы множнага ліку і вызначце іх спражэнне.

Ісці, рабіць, браць, сказаць, бачыць, чытаць.

Разгледзьце схему.

Назавіце канчаткі дзеясловаў 1-й асобы множнага ліку I спражэння; II спражэння.

152. Дзеясловы ў неазначальнай форме пастаўце ў форму 1-й асобы множнага ліку па ўзоры.

Ісці — ідз[ём], вёсці — вя.., нёсці — ня.., трэсці — тра.., жыць —

Чытаць — чыта[ем], высахнуць — высахн.., пераехаць — ..., выбіраць — выбі.., загадаць —